

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 9 listopada 1987 r.

w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz składek na to ubezpieczenie.

Na podstawie art. 4 ust. 4 i art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 42, poz. 202) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) zasady, terminy i tryb zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego,
- 2) wysokość i podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników,
- 3) terminy i tryb opłacania składek na ubezpieczenie społeczne pracowników oraz zasady rozliczania przez zakłady pracy składek i świadczeń,
- 4) szczególne formy decyzji w sprawach ustalania i stwierdzania obowiązku ubezpieczenia społecznego pracowników oraz w sprawach wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników.

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) „uspołecznione zakłady pracy” — uspołecznione zakłady pracy oraz zakłady pracy jednostek organizacyjnych, w których udział jednostek gospodarki uspołecznionej w kapitale zakładowym przekracza 50%,
- 2) „nie uspołecznione zakłady pracy” — nie uspołecznione zakłady pracy, instytucje kościelne i zakonne zatrudniające pracowników, a także przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne oraz inne misje i przedstawicielstwa zagraniczne zatrudniające obywateli polskich,

- 3) „oddział ZUS” — oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwy ze względu na siedzibę zakładu pracy lub miejsce zamieszkania osoby fizycznej zatrudniającej pracowników.

§ 3. 1. Zakłady pracy i zatrudniające pracowników osoby fizyczne są obowiązane zgłaszać w oddziale ZUS wszystkich zatrudnionych pracowników.

2. Nowo utworzony zakład pracy zgłasza oddziałowi ZUS w ciągu 10 dni od zatrudnienia pierwszego pracownika pełną nazwę zakładu pracy i jego adres, numer rachunku bankowego i numer statystyczny.

3. Uspołeczniony zakład pracy zgłasza pracowników do ubezpieczenia społecznego każdego miesiąca, informując oddział ZUS o łącznej liczbie zatrudnionych pracowników, w terminach i w trybie, przewidzianych do opłacania składek.

4. Nie uspołeczniony zakład pracy oraz osoba fizyczna zgłaszają imiennie pracowników do ubezpieczenia społecznego w ciągu 10 dni od dnia zatrudnienia każdego pracownika.

5. Zakład pracy i osoba fizyczna dokonują zgłoszenia pracowników do ubezpieczenia społecznego na odpowiednim formularzu.

§ 4. 1. Na podstawie zgłoszenia, o którym mowa w § 3 ust. 4, oddział ZUS, w ciągu 14 dni od dokonania tego zgłoszenia, potwierdza — w formie decyzji — obowiązek ubezpieczenia społecznego zgłoszonych pracowników bądź stwierdza, że zgłoszone osoby nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu pracowników. Uzasadnienie

decyzji potwierdzającej obowiązek ubezpieczenia społecznego sporządza się na wniosek zainteresowanego.

2. Jeżeli zakład pracy lub osoba fizyczna nie zgłosiły zatrudnionych pracowników do ubezpieczenia społecznego, oddział ZUS z urzędu ustala i stwierdza w formie decyzji obowiązek ubezpieczenia społecznego pracowników.

3. Od decyzji, o której mowa w ust. 1 i 2, przysługuje odwołanie na zasadach i w trybie, określonych w ustawie o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.

§ 5. 1. Składka na ubezpieczenie społeczne pracowników wynosi — z uwzględnieniem ust. 2 i 3 — 38% podstawy wymiaru składki.

2. Składka na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w celu nauki zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy w nie uspołecznionych zakładach pracy wynosi 20% podstawy wymiaru składki.

3. Składka na ubezpieczenie społeczne pracowników, którzy pobierają emeryturę lub rentę albo są zaliczeni do jednej z grup inwalidów, wynosi 5% podstawy wymiaru składki.

4. Oddział ZUS może wyrazić zgodę na obniżenie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne, o której mowa w ust. 1, za pracownika zatrudnionego przez osobę fizyczną w jej gospodarstwie domowym — nie więcej jednak niż do 20% podstawy wymiaru składki — jeżeli zatrudnienie to jest niezbędne do zapewnienia opieki osobom wymagającym opieki ze względu na stan zdrowia oraz dzieciom do lat 8.

§ 6. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w uspołecznionych zakładach pracy stanowią, z uwzględnieniem § 7 i 8, wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, zaliczone w myśl przepisów o klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki uspołecznionej do wynagrodzeń osobowych, z wyłączeniem wypłat:

- 1) zasiłków chorobowych,
- 2) na rzecz jednostek wojskowych jako kwot stanowiących wartość robocizny z tytułu zadań szkoleniowo-produkcyjnych wykonywanych przez te jednostki,
- 3) uposażeń zasadniczych wraz z dodatkami, premii i innych należności pieniężnych, wypłaconych żołnierzom zawodowym pełniącym służbę w przedsiębiorstwach państwowych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub wykonującym zadania poza wojskiem,
- 4) na rzecz właściwych jednostek organizacyjnych kwot stanowiących wartość robocizny zorganizowanych grup roboczych,
- 5) na rzecz chorych oraz pensjonariuszy domów pomocy społecznej za czynności wykonywane w ramach terapii zajęciowej.

§ 7. 1. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w spółdzielczych zakładach usługowych prowadzonych na zasadach zryczałtowanego rozrachunku stanowi miesięczne wynagrodzenie tych pracowników, ustalone w formie ryczałtów

uzależnionych od kategorii osobistego zaszeregowania przez spółdzielnię, w następującej wysokości:

Lp.	Kategoria osobistego zaszeregowania pracownika	Wysokość zryczałtowanego wynagrodzenia miesięcznego
1	I—IV	Kwota odpowiadająca półtorakrotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy
2	V—VII	Kwota odpowiadająca dwukrotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy
3	VIII i wyższa	Kwota odpowiadająca dwu- i półkrotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy

2. W razie zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy, kwotę ryczałtu ustaloną stosownie do ust. 1 zmniejsza się proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy ustalonego w umowie.

3. Na wniosek pracownika, o którym mowa w ust. 1, zarząd spółdzielni może podwyższyć kwotę ryczałtu ustalonego stosownie do ust. 1.

4. Jeżeli zatrudnienie było wykonywane przez część miesiąca z powodu podjęcia pracy lub jej zaprzestania w ciągu miesiąca albo z powodu pobierania zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub opiekuńczego, kwotę miesięcznej podstawy wymiaru składek, ustaloną w myśl ust. 1 i 2, zmniejsza się odpowiednio, przyjmując, że miesiąc liczy 30 dni.

§ 8. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w zakładach prowadzonych na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia w imieniu jednostki gospodarki uspołecznionej stanowi wynagrodzenie tych pracowników wynikające ze stosunku pracy, pomniejszone o kwotę opłaconego podatku od wynagrodzeń.

§ 9. 1. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w nie uspołecznionych zakładach pracy i przez osoby fizyczne stanowi całkowite wynagrodzenie wynikające ze stosunku pracy, pomniejszone o kwotę opłaconego podatku od wynagrodzeń, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Wynagrodzenie wynikające ze stosunku pracy powinno być na cele ubezpieczenia społecznego wyrażone wyłącznie w gotówce.

3. Jeżeli podatek od wynagrodzeń opłacił pracodawca z własnych funduszy, w podstawie wymiaru składek uwzględnia się całkowite wynagrodzenie wynikające ze stosunku pracy bez pomniejszania go o kwotę tego podatku.

4. W podstawie wymiaru składki, o której mowa w ust. 1—3, nie uwzględnia się:

- 1) nagród jubileuszowych,
- 2) nagród rocznych wypłacanych jednorazowo za przepracowany rok w wysokości nie przekraczającej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracownika z tego roku,
- 3) odpraw wypłacanych w związku z przejściem na emeryturę lub rentę,
- 4) diet i dodatków za rozłąkę, wypłacanych w związku z wykonywaniem pracy poza stałym miejscem pracy lub poza stałym miejscem zamieszkania,
- 5) wypłat będących zwrotem kosztów i wydatków poniesionych przez pracownika w związku z wykonywaniem pracy, w szczególności ekwiwalentu za użyte przy wykonywaniu pracy narzędzia, materiały lub sprzęt, stanowiące własność pracownika, w tym za używanie prywatnych samochodów lub innych środków lokomocji,
- 6) ekwiwalentów za nie wykorzystany urlop wypoczynkowy,
- 7) wartości świadczeń wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 10. 1. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, o których mowa w § 8 i § 9 ust. 1, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy nie może być w stosunku miesięcznym niższa od kwoty odpowiadającej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy.

2. W razie zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, wynikającą z ust. 1, zmniejsza się proporcjonalnie do ustalonego wymiaru czasu pracy.

3. W razie wypłaty wynagrodzenia za niepełny miesiąc pracy, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, wynikającą z ust. 1, zmniejsza się odpowiednio, przyjmując, że miesiąc liczy 30 dni.

§ 11. Przepisów § 9 i 10 nie stosuje się do składki na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w nie uspołecznionych zakładach pracy w celu nauki zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy; podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne tych pracowników stanowi ich wynagrodzenie ustalone na podstawie odrębnych przepisów.

§ 12. 1. Zakłady pracy oraz osoby fizyczne są obowiązane bez uprzedniego wezwania opłacać składkę na ubezpieczenie społeczne pracowników za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym zatrudniają pracowników.

2. Zakłady pracy zaliczają na poczet składek na ubezpieczenie społeczne pracowników kwoty wypłaconych pracownikom należnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, podlegających finansowaniu ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, rozliczając co miesiąc składki i wypłacone świadczenia.

3. Kwoty nieprawnie wypłaconych świadczeń obciążają zakład pracy i nie podlegają zaliczeniu na poczet składek.

4. Obliczenie kwoty składek oraz rozliczenie składek i wypłaconych świadczeń zakłady pracy wykazują w deklaracji rozliczeniowej przesyłanej bez uprzedniego wezwania co miesiąc do oddziału ZUS.

5. Deklaracja rozliczeniowa, przesyłana do oddziału ZUS przez uspołeczniony zakład pracy, powinna określać w szczególności liczbę pracowników, obliczoną kwotę składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, zestawienie wypłaconych pracownikom przez zakład pracy świadczeń z ubezpieczenia społecznego, podlegających zaliczeniu na poczet składek, oraz zestawienie zasiłków chorobowych wypłaconych ze środków własnych zakładów pracy.

6. Deklaracja rozliczeniowa przesyłana przez nie uspołeczniony zakład pracy powinna określać w szczególności:

- 1) imienny wykaz pracowników, charakter ich pracy, wymiar czasu pracy i wysokość wynagrodzenia, datę rozpoczęcia i zaprzestania pracy,
- 2) obliczoną kwotę składek na ubezpieczenie społeczne pracowników,
- 3) zestawienie wypłaconych pracownikom przez zakład pracy świadczeń, podlegających zaliczeniu na poczet składek.

7. Nie uspołecznione zakłady pracy, które nie wypłacają pracownikom świadczeń z ubezpieczenia społecznego, są zwolnione od obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej za miesiąc kalendarzowy, w którym skład osobowy pracowników i ich wynagrodzenie oraz kwota składek na ubezpieczenie społeczne pracowników nie uległy zmianie w stosunku do miesiąca poprzedniego, a należne składki zostały opłacone. Jednakże zakład pracy jest obowiązany złożyć deklarację rozliczeniową za grudzień każdego roku.

8. Oddział ZUS może zwolnić zakład pracy, o którym mowa w ust. 6, od wykazywania w deklaracji rozliczeniowej imiennego wykazu pracowników.

§ 13. 1. Uspołecznione zakłady pracy, które wypłacają pracownikom wynagrodzenia ze środków pobieranych z banku, opłacają składkę na ubezpieczenie społeczne pracowników i przesyłają deklarację rozliczeniową do oddziału ZUS za pośrednictwem banków finansujących w dniu, w którym pobierają w banku środki na wypłatę wynagrodzeń ostatecznie rozliczonych za dany miesiąc.

2. Uspołecznione zakłady pracy, które wypłacają pracownikom wynagrodzenia ze środków własnych nie pobieranych z banku, opłacają składkę na ubezpieczenie społeczne pracowników i przesyłają deklarację rozliczeniową bezpośrednio do oddziału ZUS w dniu wypłaty pracownikom wynagrodzeń ostatecznie rozliczonych za dany miesiąc.

§ 14. 1. Nie uspołecznione zakłady pracy opłacają składkę na ubezpieczenie społeczne pracowników i przesyłają deklarację rozliczeniową bezpośrednio do oddziału ZUS, w terminie do dnia 10 każdego miesiąca za miesiąc ubiegły.

2. Osoby fizyczne opłacają składkę na ubezpieczenie społeczne pracowników bezpośrednio do oddziału ZUS, w terminie do dnia 10 każdego miesiąca za miesiąc ubiegły w wysokości ustalonej przez oddział ZUS.

3. Oddział ZUS może ustalić dla zakładu pracy późniejszy niż określony w ust. 1 oraz w § 13 termin opłacenia składek i przesłania deklaracji rozliczeniowej.

§ 15. Jeżeli kwota wypłaconych przez zakład pracy świadczeń z ubezpieczenia społecznego, podlegających zaliczeniu na poczet składek, przewyższyła kwotę należnych składek, oddział ZUS zwraca zakładowi pracy kwotę tej nadwyżki w terminie 30 dni.

§ 16. 1. Jeżeli zakład pracy nie nadesłał w obowiązującym terminie deklaracji rozliczeniowej i nie opłacił składek lub nieprawidłowo obliczył kwotę należnych składek, oddział ZUS z urzędu oblicza i wymierza składkę, wydając decyzję w sprawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników.

2. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje odwołanie na zasadach i w trybie, określonych ustawą o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.

3. Jeżeli należne składki wymierzone przez oddział ZUS z urzędu są wyższe od obliczonych i opłaconych przez zakład pracy, zakład pracy jest obowiązany dopłacić różnicę w najbliższym terminie płatności składek, przypadającym po uprawomocnieniu się decyzji o wymiarze składki, chyba że w decyzji tej został ustalony inny, późniejszy termin płatności.

4. Jeżeli należne składki wymierzone przez oddział ZUS są niższe od obliczonych i opłaconych przez zakład pracy, oddział ZUS zwraca zakładowi pracy nadpłaconą kwotę lub za zgodą zakładu pracy zalicza ją na poczet składek należnych za następny miesiąc.

§ 17. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zaokrągla się do pełnych 100 zł przez podwyższenie w górę, jeżeli końcówka jest wyższa od 50 zł, lub w dół, jeżeli jest równa bądź niższa od 50 zł.

§ 18. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia traci moc:

- 1) rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 14 grudnia 1970 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w niektórych uspołecznionych zakładach prowadzonych na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej (Dz. U. Nr 31, poz. 268),

- 2) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1975 r. w sprawie opłacania składek na ubezpieczenie społeczne pracowników i na cele emerytalne oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego wypłacanych przez zakłady pracy (Dz. U. Nr 45, poz. 239),
- 3) rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 24 czerwca 1982 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych (Dz. U. Nr 18, poz. 144 i z 1985 r. Nr 11, poz. 46),
- 4) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1982 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne za pracowników zatrudnionych w nie uspołecznionych zakładach pracy oraz przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 43, poz. 280),
- 5) rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 22 grudnia 1982 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników zatrudnionych w nie uspołecznionych zakładach pracy oraz przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 43, poz. 285 i z 1983 r. Nr 48, poz. 218),
- 6) rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 27 grudnia 1983 r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 332, z 1984 r. Nr 48, poz. 252 i z 1986 r. Nr 33, poz. 165),
- 7) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 1985 r. w sprawie wysokości składki na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy (Dz. U. Nr 59, poz. 298 i z 1986 r. Nr 47, poz. 230).

§ 19. 1. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1988 r., z tym że przepis § 5 ust. 1 stosuje się do uspołecznionych zakładów pracy poczynając od dnia 1 stycznia 1987 r.

2. Kwota nienależnie wpłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 listopada 1987 r. zostanie rozliczona z budżetem centralnym i zakładami pracy w terminie i na zasadach określonych przez Ministra Finansów w porozumieniu z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Prezes Rady Ministrów: Z. Messner